

2021 M. VYKDYTA VEIKLA (VYKDYTOS PRIEMONĖS) LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRĖSE NUMATYTOMS PAGRINDINĖMS MIGRACIJOS POLITIKOS KRYPTIMS ĮGYVENDINTI

1. EMIGRACIJOS IR GRĮŽTAMOSIOS MIGRACIJOS SRITIS

2021 m. įgyvendinta Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių humanitarinės krizės ištiktose šalyse, patekusių į ekstremaliausias situacijas ir esančių karinio konflikto apimtose teritorijose, perkėlimo į Lietuvą ir paramos jų integracijai veikla: tęstas asmenų perkėlimo iš Venesuelos Bolivarо Respublikos į Lietuvos Respubliką procesas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 928 „Dėl asmenų perkėlimo iš Venesuelos Bolivarо Respublikos į Lietuvos Respubliką“. Prašymų dėl perkeliamojo asmens statuso suteikimo priėmimas buvo pratęstas iki 2021 m. spalio 1 d. Asmenų perkėlimą organizavo Lietuvos Respublikos ambasada Ispanijos Karalystėje. Iki 2021 m. pabaigos į Lietuvą buvo perkelti 74 asmenys (iš jų 61 asmuo perkeltas 2021 m.), 160 asmenų suteiktas perkeliamojo asmens statusas (iš jų 47 asmenims suteiktas 2021 m.). Siekdama sklandžiai organizuoti piliečių perkėlimą ir išspręsti praktines su perkėlimu susijusias problemas, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (toliau – URM) kartu su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM) inicijavo teisės aktų, susijusių su asmenų perkėlimu, pakeitimo procesą.

URM pagal kompetenciją įgyvendino „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2012–2021 metų programą. Siekdama stiprinti diasporos įsitraukimą į pokyčių Lietuvoje kūrimą ir jų ryšius su savo valstybe, URM:

- vykdė lietuvių užsienyje puoselėjimo bei diasporos organizacijų ir jų lyderių kompetencijų stiprinimo veiklą: įgyvendinti 34 diasporos organizacijų ir 114 diplomatinių atstovybių projektai 36 šalyse; surengti ministerijos vadovybės ir diasporos organizacijų 4 nuotoliniai susitikimai, skirti aktualioms klausimams spręsti (per 300 dalyvių iš 40 šalių);

- didelį dėmesį skyrė lituanistinio švietimo užsienyje viešinimui ir populiarinimui: įgyvendino lituanistinio švietimo pažinimo viešinimo kampaniją, pasiekusią kone 1 milijoną socialinių tinklų vartotojų visame pasaulyje, organizavo ar prisidėjo organizuojant 3 lituanistiniam švietimui stiprinti skirtus renginius: Lituanistinio švietimo forumą, diskusijas „Ar diasporos ateities kartos kalbės lietuviškai?“ ir „Kodėl Lietuvai svarbios lituanistinės mokyklos užsienyje?“;

- rėmė (iš dalies finansavo) įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą skatinančius viešųjų įstaigų ir organizacijų įgyvendinamus projektus („Pilietinės minties naujienų portalas „Pilietybe.lt“, „Vokietijos lietuvių bendruomenės istorinis paveldo įprasminimas ir sklaida“, „Globalios Lietuvos apdovanojimai“);

- vykdė užsienio lietuvių nuopelnų, puoselėjant lietuvių, lituanistinį švietimą ir įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą, įvertinimo veiklą: 2 užsienio lietuvių organizacijos apdovanotos garbės ženklo „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“ Aukso Vyčiais, 31 užsienio lietuvis ir vienas užsienio lietuvių meno kolektyvas – medaliais;

- stiprino diasporos profesionalų tinklo, vienijančio įvairių sričių profesionalus ir karjeros aukštumas užsienyje bei Lietuvoje pasiekusius lietuvius, vaidmenį valstybės ekonominiame gyvenime – viešosios įstaigos „Global Lithuanian Leaders“ atstovui pasiūlyta prisijungti prie Lietuvos ekonominės diplomatijos tarybos veiklos;

- sudarė galimybes atlikti praktiką diplomatinėse atstovybėse 21 užsienyje studijuojančiam lietuviui;

- į grįžimo į Lietuvą skatinimo veiklą įtraukė diplomatinės atstovybės ir diasporos organizacijas;

- prisidėjo prie Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro Migracijos informacijos centro (toliau – MIC) „Renkuosi Lietuvą“ ir Užimtumo tarnybos prie SADM (toliau – Užimtumo tarnyba) nuotolinių susitikimų su diasporos atstovais grįžimo į Lietuvą tema viešinimo;

- reguliariai viešino aktualią informaciją per socialinio tinklo „Facebook“ paskyrą „Globali Lietuva – Global Lithuania“, kitas socialinių tinklų grupes ir elektroniniu paštu;
- siekdama išplėsti ir sustiprinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir diasporos ryšį, dialogą ir partnerystę, 2021 m. inicijavo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko vadovaujamos Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijos sudėties praplėtimą (pakviesta daugiau su diasporos politikos įgyvendinimu susijusių institucijų ir diasporos organizacijų atstovų);
- siekdama veiksmingiau spręsti diasporos politikos klausimus, sudarė tarpinstitucinę Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupę, kurios paskirtis – užtikrinti dialogą su Lietuvos diasporos organizacijomis ir teikti pasiūlymus Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijai.

Baigiant galioti „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2012–2021 metų programai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2021 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-550 buvo patvirtintos **Lietuvos diasporos politikos strateginės gairės „Globali Lietuva“ 2022–2030 m.**, kurios užtikrins sisteminės valstybės diasporos politikos tęstinumą.

2021 m. vasario 23 d. sudaryta **VRM ir Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro sutartis**, siekiant užtikrinti MIC, skirto informacijai ir konsultacinei pagalbai visais su grįžimu į Lietuvą ir gyvenimu Lietuvoje susijusiais klausimais, teikti funkcionavimą ir nustatyti šiai veiklai skirtų valstybės biudžeto asignavimų pervedimo, panaudojimo ir atsiskaitymų už jų panaudojimą tvarką. MIC projektas skirtas Lietuvos Respublikos piliečių, jų šeimos narių ir į Lietuvą atvykstančių užsieniečių grįžimui bei (re)integracijai palengvinti. Ankstesnių MIC veiklos metų patirtis parodė, kad aktualios ir išsamios informacijos apie migrantų grįžimą ir (re)integraciją į Lietuvos visuomenę poreikis yra didelis ir jis vis auga. 2021 m. MIC siekė įgyvendinti keturis tarpusavyje glaudžiai susijusius rezultatus:

- grįžtantys Lietuvos Respublikos piliečiai ir atvykstantys užsieniečiai yra gerai informuoti apie esamą situaciją ir galimybes Lietuvoje ir priima apgalvotus sprendimus, susijusius su imigracija ir (re)integracija Lietuvoje;
- vieno langelio principu veikiantis ir visą reikalingą informaciją galintis pateikti MIC yra geriau žinomas tarp grįžtančiųjų ir užsieniečių;
- pažeidžiamiesiems migrantams teikiamos psichologinės konsultacijos;
- MIC įsitvirtina kaip žinių centras, kuris specializuojasi grįžtamosios migracijos ir užsieniečių integracijos srityse.

2021 m. MIC suteikė 11 929 konsultacijas (iš viso nuo 2015 m. – 36 878 konsultacijas) ir beveik dviem tūkstančiais konsultacijų viršijo užsibrėžtą užklausų per metus skaičių. Per 2021 m. daugiausia užklausų (apie 67 proc. visų užklausų) buvo suteikta, naudojantis komunikacinės platformos *Tawk.to* gyvo pokalbio (*live-chat*) funkcija (iš viso 8 017 užklausų), taip pat telefonu (2 966), gyvo vizito metu, elektroniniu paštu, naudojantis socialinio tinklo „Facebook“ pokalbių platforma „Messenger“ ir interneto tinklo „Skype“ pokalbių platforma. Pažymėtina, kad 2021 m. paskutinį ketvirtį MIC konsultantai taip pat pradėjo teikti konsultacijas per „International House“ Vilnius *online* platformą ir suteikė 45 konsultacijas.

2021 m. daugiausiai užklausų buvo gauta lietuvių kalba (6 564), tačiau išaugo užklausų skaičius rusų k. (3 675); buvo suteiktos 1689 konsultacijos anglų kalba. Daugiausiai užklausų buvo suteikta Lietuvos Respublikos piliečiams ir lietuvių kilmės asmenims iš Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės (toliau – Jungtinė Karalystė), Norvegijos Karalystės, Vokietijos Federacinės Respublikos, Airijos Respublikos, Danijos Karalystės; besikreipiantiems užsieniečiams – iš Baltarusijos Respublikos (1029), Ukrainos (471), Rusijos Federacijos (356), Indijos Respublikos (194). Vis dėlto daugiausia užklausų praeitais metais buvo gauta iš Lietuvos Respublikos – 5544.

Daugiausiai užklausų (3935) buvo susiję su užsieniečių Lietuvoje klausimais (vistos, imigracijos taisyklės, užsieniečių darbas); taip pat gauta daug užklausų socialinių garantijų, dokumentų, grįžimo ir gyvenimo Lietuvoje, sveikatos, Lietuvos Respublikos pilietybės ir kitais klausimais. Per 2021 m. MIC suteikė iš viso 332 psichologo konsultacijas; daugiausia konsultacijų (36 proc.) buvo suteikta Lietuvoje gyvenantiems ar į Lietuvą atvykusiems užsieniečiams (Indijos,

Alžyro, Ispanijos piliečiams), taip pat užsienyje gyvenantiems, apie grįžimą galvojantiems lietuviams (32 proc.) ir į Lietuvą grįžusiems lietuviams (25 proc.).

2021 m. atliktas tinklapio SEO auditas ir įvairių temų indeksavimas, iš esmės atnaujinta www.renkuosilietuva.lt interneto svetainė padidino lankytojų srautą ir kartu daugiau lankytojų teigiamai įvertino centro teikiamą informaciją. 2021 m. interneto svetainę www.renkuosilietuva.lt aplankė 943 931 lankytojas (palyginti – 2017 m. interneto svetainę apsilankė 56 000, 2019 – 435 000 lankytojų). Daugiausiai buvo domėtasi temomis, susijusiomis su socialine parama ir išmokomis: parama jaunoms šeimoms regionuose, nedarbo išmokomis, sveikatos draudimu, ligos ir vaiko gimimo išmokomis. Interneto svetainės versijoje rusų kalba daugiausia buvo pateikiami klausimai, susiję su leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, vizų išdavimu, mokesčiais.

2021 m. buvo surengta 10 internetinių seminarų užsienio lietuvių bendruomenėms, MIC komanda išleido „Regiono iniciatyvos“ interaktyvų leidinį, kuriame buvo paskelbta aktualiausia ir naujausia informacija apie savivaldybėse Lietuvoje vykstančias veiklas ir iniciatyvas. Siekiant patenkinti vis didėjantį Baltarusijos Respublikos piliečių susidomėjimą atvykimu į Lietuvą, buvo parengtas ir išleistas informacinis leidinys, kuriame pateikta išsami informacija apie atvykimą į Lietuvą ir gyvenimą Lietuvoje.

Siekiant, kad Lietuvos Respublikos piliečiai ir lietuvių kilmės asmenys atvyktų į Lietuvą **studijuoti šalies aukštosiose mokyklose** ir galėtų sėkmingai konkuruoti su visais Lietuvos stojančiaisiais:

- stojantiems į aukštąsias mokyklas užsienio lietuviams pridedami papildomi balai: 1 balas – visiems užsienio lietuviams, 2 balai – užsienio lietuviams, baigusiems formalias lituanistines bendrojo ugdymo mokyklas užsienyje;
- skiriamos valstybinės stipendijos ir socialinės išmokos;
- skiriamas finansavimas lietuvių kalbos ir kultūros kursams Lietuvos aukštosiose mokyklose (užsienio lietuviams yra sudarytos sąlygos konkurso būdu gauti valstybės paramą lituanistinėms studijoms ar lietuvių kalbos ir kultūros kursams Lietuvos aukštosiose mokyklose; atranką laimėjusiems kandidatams skiriamos stipendijos, apmokama studijų kaina, gali būti padengtos kelionės išlaidos).

Bendrajame ugdyme Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM) palaiko glaudų ryšį su užsienio lietuviams per lituanistinio švietimo rėmimo ir skatinimo programas. Šiuo metu užsienyje veikia 10 formalų švietimą ir apie 230 neformalų švietimą teikiančių lietuviškų mokyklų. **Lituanistinis švietimas** – vienas svarbiausių įrankių, padedančių išlaikyti lietuvių kalbos, istorijos, kultūros, tautosakos žinias ir kitas lietuviškumo apraiškas užsienyje gyvenančioms lietuvių bendruomenėms.

Į Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą įtrauktos veikos užsienyje gyvenančių lietuvių lituanistinio švietimui remti. **Numatyta sukurti ir įdiegti mechanizmą lituanistiniam švietimui skatinti ir remti**, kuris pradės veikti nuo 2023 m. sausio mėnesio. Šiuo metu tobulinami Švietimo ir mokslo institucijų, Mokytojų bei Mokinių registrai, į kuriuos bus įtraukiami lituanistinių mokyklų mokiniai ir mokytojai. Taip pat tobulinama lietuvių kalbos mokymo programa ir kuriama lietuvių kalbos testavimo sistema, kuriamos metodinės priemonės, pagrįstos kalbos mokėjimo lygiais ir pritaikytos mokymuisi tiesioginiu ir nuotoliniu būdu, sudaromos galimybės užsienio lietuviams naudotis Lietuvoje sukurtais skaitmeniniais ištekiais; sudaromos sąlygos lituanistinių mokyklų mokytojams užsienyje įgyti reikiamą kvalifikaciją ir ją tobulinti, pritaikoma Lietuvoje veikianti mokytojų veiklos vertinimo sistema lituanistinių mokyklų mokytojų poreikiams.

2021 m. buvo tęsiamos formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų užsienyje lituanistinio švietimo veiklos:

- užtikrintas lietuviškų formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų užsienyje išlaikymas, teikta metodinė pagalba, paremti lituanistini švietimą vykdančys pedagogai, vykdytas mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, paremtos vaikų vasaros stovyklos ir vaikų edukacinė-kultūrinė veikla Lietuvoje ir užsienyje, skirta parama užsienio lietuvių neformaliojo lituanistinio švietimo projektams;

– COVID-19 pandemijai apsunkinus lituanistinių mokyklų darbą kontaktiniu būdu, ŠMSM nupirko 1 578 „Eduka klasė“ licencijų lituanistinių mokyklų mokytojams ir mokiniams lietuvių kalbos ir kitų lituanistinių dalykų mokymuisi nuotoliniu būdu;

– sukurta pirminė lietuvių kalbos testavimo sistema (patvirtinta darbo grupė Lietuvių kalbos mokėjimo lygio ir (arba) valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos nustatymo, egzaminų organizavimo, vykdymo ir apmokėjimo bei pažymėjimo turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašui parengti; suderintas lietuvių kalbos mokėjimo lygių testų laikymo tvarkaraštis), kuriamas poreikius atitinkantis nuotolinis mokymas lituanistinių dalykų besimokantiems vaikams.

Vykdydama minėtas priemones ir siekdama, kad užsienio lietuviai atvyktų į Lietuvą studijuoti šalies aukštosiose mokyklose, praeitais metais ŠMSM pasiekė šiuos rezultatus:

– paramą gavo 161 užsienio lietuvis, studijuojantis pasirinktoje Lietuvos aukštojoje mokykloje; lituanistinės studijos buvo apmokėtos 9 užsienio lietuviams, į lietuvių kalbos ir kultūros kursus atvyko 62 užsienio lietuviai;

– 42 mokytojams finansuotos užsienio lietuvių mokytojų lituanistinės studijos;

– 2019 m. buvo kuriamas sukurta Lituanistinio švietimo integruotos programos interaktyvus mokymo turinys, įvykdyti seminarai lituanistinių mokyklų, dirbančių pagal šią programą, mokytojams (130 dalyvių);

– pagrindiniame interneto svetainės puslapyje veikia aktyvi nuoroda „Grįžtantiesiems į Lietuvą“; besidomintiems sugrįžimu į Lietuvos mokyklas asmenims nuolat teikiama informacija el. paštu ir telefonu vieno langelio principu.

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą **Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos tarpinstitucinės veiklos planą**, Užimtumo tarnyba vykdo projektą „Gal į Lietuvą?“, kuris prasidėjo 2021 m. liepos mėnesį. Šis projektas skirtas emigravusiems šalies gyventojams, svarstantiems, ar sugrįžti dirbti į Lietuvą ir gyventi Lietuvoje. Jo tikslas – skleisti informaciją užsienyje gyvenantiems lietuviams apie Lietuvos darbo rinką, darbdavius ir jų lūkesčius. 2020 m. pabaigoje Užimtumo tarnybos atliktas tyrimas parodė, kad net 40,5 proc. emigravusių šalies gyventojų svarsto apie grįžimą gyventi į Lietuvą. Dauguma apklaustųjų nurodė, kad jų svarstymus sugrįžti į Lietuvą lemia noras dirbti patinkantį bei gerai apmokamą darbą ir būti šalia savo artimųjų ir draugų. Tačiau emigravusiems šalies gyventojams kelia abejonių informacijos trūkumas apie situaciją Lietuvos darbo rinkoje, įsidarbinimo galimybes bei patį darbo paieškos procesą. Daug nerimo kelia ir COVID-19 pandemijos sukelti pokyčiai bei atsiradęs neapibrėžtumas.

Projekto „Gal į Lietuvą?“ tikslas – ne tik suteikti naujausią informaciją apie situaciją Lietuvos darbo rinkoje, bet ir supažindinti asmenis su visomis įsidarbinimo ir darbo paieškos galimybėmis bei palaikyti ir patarti asmenims, pradėjusiems darbo paieškos procesą. Šio projekto dalyviams organizuojami renginiai, diskusijos bei karjeros mugės tiek nuotoliniu būdu, tiek gyvai. Emigravusiems šalies gyventojams teikiama visa naujausia informacija apie šiuo metu Lietuvos darbo rinkoje esančias laisvas darbo vietas, persikvalifikavimo galimybes, teikiamas socialines garantijas bei gyvenimo ir darbo sąlygas Lietuvoje. Asmenys taip pat konsultuojami, kaip užsienyje įgytas kompetencijas pritaikyti ieškant darbo Lietuvoje.

2021 m. liepos 7 d. įvyko pirmasis projekto „Gal į Lietuvą?“ renginys, kurio metu buvo pristatomas pats projektas, vyko diskusija ir buvo atsakoma į dalyvių klausimus. Prie projekto prisijungė 144 žiūrovai. 2021 m. spalio 5 d. vyko nuotolinė karjeros mugė gamybos, vadybos, informacinių technologijų ir inžinerijos sektorių atstovams, gyvenantiems užsienyje. 2021 m. gruodžio mėnesį buvo vykdoma aktyvi komunikacijos kampanija socialiniame tinkle „Facebook“ ir skelbiami straipsniai naujienų portaluose projekto žinomumui didinti. Aktyviai bendradarbiaujama su Jungtinės Karalystės ir Airijos Respublikos konsulinėmis įstaigomis ir ten gyvenančiomis lietuvių bendruomenėmis, planuojama plėsti geografinę veiklą apimtį, organizuojant susitikimus ir kitose valstybėse (bendradarbiavimas numatomas su Norvegijos Karalystėje, Vokietijos Federacinėje Respublikoje, Ispanijos Karalystėje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose esančiomis lietuvių bendruomenėmis).

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIMIN) 2021 m. atliko viešąjį Bendradarbiavimo su užsienio lietuvių profesionalais plėtros paslaugų pirkimą. Jį laimėjo ir

paslaugas suteikė VšĮ „Global Lithuanian Leaders“, su kuria 2021 m. rugpjūčio 25 d. buvo pasirašyta paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutartis Nr. 8-106. **EIMIN įsigijo šias bendradarbiavimo su užsienio lietuvių profesionalais paslaugas:**

- užsienio lietuvių profesionalų kontaktų užmezgimas ir sąrašo atnaujinimas bei užsienio lietuvių profesionalų tinklo plėtra, atsižvelgiant į EIMIN prioritetines ekonominio atstovavimo arba verslo konsultacijoms aktualias rinkas;
- užsienio lietuvių profesionalų įtraukimas į Eksperto klubų veiklą;
- informacijos sklaida pasitelkiant užsienio lietuvių profesionalus;
- užsienio lietuvių profesionalų pasitelkimas Lietuvos įmonių konsultacijoms tarptautiškumo ir eksporto plėtrai;
- užsienio lietuvių profesionalų pritraukimas į kontaktų paieškos sistemą, pasitelkimas teikiant konsultacines paslaugas, susijusias su Lietuvos Respublikos prekybos atstovybės steigimu Taivane (Taipėjuje).

Siekiant pritraukti diasporos jaunimo talentus, formuoti Lietuvos, kaip geros vietos dirbti ir kurti verslą, įvaizdį, sudaryti galimybes užsienio jaunimui susipažinti su pažangiomis Lietuvos įmonėmis ir jų siūlomomis galimybėmis, 2021 m. sukurtas užsienio lietuvių jaunimo stažuočių Lietuvos įmonėse rėmimo modelis. Tikimasi paskatinti jaunos žmones apsvarstyti galimybes rinktis darbą Lietuvos įmonėse.

VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ surado 189 naujus užsienio lietuvių profesionalus, įtraukė juos į 2 Eksperto klubo renginius, taip pat pasitelkdamas užsienio lietuvių profesionalus, paskelbė 21 informacinį pranešimą apie verslo galimybes Lietuvoje ir su tuo susijusius VšĮ „Versli Lietuva“ organizuojamus renginius, suteikė 16 konsultacijų Lietuvos įmonėms, įtraukė 30 užsienio lietuvių profesionalų į kontaktų paieškos sistemą, suteikė konsultacines paslaugas, susijusias su Lietuvos Respublikos prekybos atstovybės steigimu Taivane (Taipėjuje).

2. IMIGRACIJOS SRITIS

Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymą, nuo 2021 m. sausio 1 d. **Jungtinės Karalystės piliečiams ir jų šeimos nariams**, kurie iki pereinamojo laikotarpio, nustatyto 2020 m. sausio 24 d. Briuselyje ir Londone pasirašyto Susitarimo dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos 126 straipsnyje, pabaigos yra įgiję teisę gyventi Lietuvos Respublikoje kaip Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai ir jų šeimos nariai, **išduodami leidimai gyventi Lietuvos Respublikoje netaikant įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytų leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo sąlygų ir reikalavimų**. Šiems asmenims leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) išduodami 5 metų laikotarpiui, o leidimai nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje – 10 metų laikotarpiui.

2021 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo 4 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymui, **supaprastinta užsieniečių, kuriems pirmą kartą išduodami teisę gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinantys ar suteikiantys dokumentai, gyvenamosios vietos deklaravimo tvarka**: Migracijos departamente prie VRM (toliau – Migracijos departamentas) įteikiant užsieniečiui dokumentą, kartu deklaruojama ir jo gyvenamoji vieta.

Pasirengta įgyvendinti Lietuvos Respublikos **tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo** nuostatas – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2021 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. 1V-341 patvirtinta Dalyvaujančių tarptautinėse operacijose, pratybose ir kituose renginiuose užsieniečių, taip pat išlaikytinių pažymėjimo blanko privalomoji forma, 2022 m. kovo 7 d. įsakymu Nr. 1V-161 – Dalyvaujančių tarptautinėse operacijose, pratybose ir kituose renginiuose užsieniečių, taip pat išlaikytinių pažymėjimų išdavimo tvarkos aprašas; įdiegtos techninės galimybės Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos (toliau – KAM) atstovams per Lietuvos migracijos informacinę sistemą (toliau – MIGRIS) pateikti prašymus išduoti (pakeisti) dalyvaujančių tarptautinėse operacijose, pratybose ir kituose renginiuose

užsieniečių, taip pat išlaikytinių pažymėjimą (toliau – Statuso pažymėjimas) (užsieniečiui atvykti asmeniškai į Migracijos departamentą nereikės), Migracijos departamentui per MIGRIS priimti sprendimą išduoti (pakeisti) Statuso pažymėjimą ir išrašyti Statuso pažymėjimą, kurį atsiims KAM atstovas ir įteiks užsieniečiui. Statuso pažymėjimas užsieniečiams, dalyvaujantiems tarptautinėse operacijose, pratybose ir kituose renginiuose Lietuvos Respublikoje, išduodamas 3 metų laikotarpiui, o jeigu numatomas buvimas Lietuvos Respublikoje yra trumpesnis – buvimo laikotarpiui ir 3 mėnesiams.

Įsigaliojus Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo pakeitimams, nuo 2021 m. sausio 1 d. leidimai laikinai gyventi iki 3 metų gali būti išduodami užsieniečiams – atvykstantiems pagal investicijų sutartį, kurioje nustatytos specialios investavimo ir verslo sąlygos. Leidimai laikinai gyventi gali būti išduodami investuotojams, investuotojo dalyviams, investuotojo darbuotojams ir jų šeimos nariams. Pakeitimai numato lankstesnį leidimo laikinai gyventi išdavimo bei užsieniečių įdarbinimo teisinį reguliavimą, sudaro palankesnes sąlygas perkelti įmonės veiklą ir jos darbuotojus. Kadangi naujas reguliavimas taikomas visoms trečiųjų valstybių įmonėms, tarp jų ir Baltarusijos Respublikos, priimti įstatymų pakeitimai Lietuvai suteikia papildomą konkurencinį pranašumą pritraukiant naujas investicijas bei kuriant aukštos kvalifikacijos darbo vietas, lyginant su kaimyninėmis šalimis.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais **palengvintos fizinių asmenų, atvykusių į Lietuvos Respubliką iš trečiųjų valstybių ir kartu su nacionaline daugkartine viza muitinės įstaigai pateikusių darbo sutartį, sudarytą su juridiniu asmeniu, kuris Investicijų įstatymo nustatyta tvarka su Lietuvos Respublikos Vyriausybe ar jos įgaliota institucija yra sudaręs investicijų sutartį, arba tokio juridinio asmens įmonių grupės įmone, sąlygos** – nereikalaujama pateikti garantijos, užtikrinančios mokestinės prievolės įvykdymą, panaikinama prievolė mokėti maito mokesčius persivežant asmeninius daiktus, siekiant, kad iš Baltarusijos Respublikos verslo persikėlimas būtų sklandus (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 28 d. nutarimai Nr. 594 ir Nr. 595). 2021 m. VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ **į Lietuvą pritraukė 15 baltarusiškos kilmės kompanijų (planuojama sukurti daugiau nei 900 darbo vietų)**. Nuo relokacijos pradžios 44 įmonės jau pradėjo veiklos perkėlimą ir (arba) plėtrą į Lietuvą, iš jų 30 jau visu pajėgumu veikia Lietuvoje. 47 įmonės dar renkasi lokaciją ir svarsto perkelti savo veiklą į Lietuvą.

2021 m. VŠĮ „Versli Lietuva“ gavo ir įvertino 203 užsienio startuolių (inovatyvių verslų), pageidaujančių dalyvauti „Startup Visa Lithuania“ programoje ir perkelti savo verslus į Lietuvą, paraiškas. Pasinaudojus minėta programa **2021 m. Lietuvoje įsteigta 31 įmonė (startuoliai)**. Nuo „Startup Visa Lithuania“ programos pradžios, t. y. nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2021 m. gruodžio 31 d. Lietuvoje įsteigta 90 įmonių (startuolių).

2021 m. kovo 1 d. įsigaliojus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimams, **užsieniečiai, studijuojantys magistratūroje ir doktorantūroje, taip pat baigę studijas Lietuvoje, jų turimo leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu turi teisę dirbti Lietuvos Respublikoje, netaikant 20 valandų per savaitę darbo laiko apribojimo**. Užsienietis, turintis leidimą laikinai gyventi, išduotą kaip baigusiam studijas Lietuvoje, gali ne tik ieškotis darbo, bet ir pradėti dirbti arba pradėti veiklą kaip savarankiškai dirbantis asmuo. Užsienietis, pateikęs prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi kaip ketinantis dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą (ES mėlynoji kortelė), **turi teisę pradėti dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos darbą nuo prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi šiuo pagrindu pateikimo** Migracijos departamentui dienos arba nuo Užimtumo tarnybos sprendimo dėl užsieniečio atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo, kai toks sprendimas būtinas.

Siekiant supaprastinti aukštos profesinės kvalifikacijos specialistų įdarbinimą ir palengvinti darbdavių apsirūpinimą reikiamos srities profesionalais iš trečiųjų valstybių, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2021 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 4-1415 **iki 67 profesijų išplėstas Profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašas**. Į šį sąrašą papildomai įrašyta 10 informacinių ir ryšių technologijų (toliau – IRT), gamybos inžinerijos ir technologijų, biotechnologijų ir kt. sričių profesijų (programinės įrangos inžinierius, robotikos inžinierius, mechatronikos inžinierius, biochemijos inžinierius ir kt.). Sąrašas sudaromas remiantis verslo ir darbdavių asociacijų pateiktais

duomenimis bei nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos informacija, kasmet peržiūrimas ir atnaujinamas pagal poreikį.

Lietuva – viena iš nedaugelio Europos Sąjungos valstybių narių yra pasinaudojusi mėlynos kortelės direktyvos nuostatomis ir sukūrusi bei įtvirtinusi sistemą dėl aukštos profesinės kvalifikacijos specialistų iš trečiųjų valstybių, turinčių ilgametę profesinę patirtį, tačiau neturinčių aukštojo mokslo diplomo, pritraukimo į Lietuvos darbo rinką. **2021 m. EIMIN buvo pateikta 110 prašymų dėl užsieniečių profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai**, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 22 d. nutarimo Nr. 211 „Dėl Profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai ir tai patvirtinančio dokumento išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuostatomis. **109 trečiųjų valstybių piliečiams jų valstybėse įgyta 5 m. profesinė patirtis buvo prilyginta aukštojo mokslo kvalifikacijai ir išduotas tai patvirtinantis dokumentas.** Užsieniečiai siekia įsidarbinti pagal Lietuvoje trūkstamas profesijas, kurių daugumą sudaro profesijos, susijusios su IRT sritimi (inžinierius programuotojas, programinės įrangos testuotojas, programuotojas, kompiuterinių žaidimų programų kūrėjas, kompiuterinių sistemų inžinierius ir kt.).

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2021 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 4-186 **į Lietuvos reglamentuojamų profesijų sąrašą įtrauktos aštuonios naujos reglamentuojamos profesijos asmens sveikatos priežiūros srityje:** išplėstinės praktikos vaistininko, medicinos psichologo, medicinos genetiko, medicinos biologo, radiologijos technologo, optometrininko, paramediko, skubiosios medicinos pagalbos paramediko. Profesijų įtraukimas į reglamentuojamų profesijų sąrašą užtikrina asmenims, norintiems Lietuvoje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar laikinai ir kartais teikti paslaugas, vienodas profesinių kvalifikacijų pripažinimo sąlygas ir principus pagal 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo nuostatas. Tokiu būdu Europos Sąjungos piliečiai gali įgyvendinti laisvo asmenų judėjimo principą, užsiimdami ta pačia reglamentuojama profesija, kurios kvalifikaciją jis laikomas turinčiu kilmės valstybėje narėje, kitoje valstybėje narėje.

2021 m. kovo 1 d. įsigaliojus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimams, buvo išplėsta darbdavių pareiga pateikti pranešimus apie Lietuvoje dirbančius užsieniečius – šiuos pranešimus darbdaviai jau teikia ne tik apie trečiųjų valstybių piliečių įdarbinimą / komandiravimą, bet ir apie Europos Sąjungos piliečių įdarbinimą / komandiravimą Lietuvoje.

Nuo 2021 m. sausio 1 d. **pradėta taikyti kvota užsieniečiams**, kurie atvyksta į Lietuvos Respubliką dirbti pagal profesiją, įtrauktą į profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis. Migracijos departamentas sukūrė kvotų skaičiavimo mechanizmą ir interneto svetainėje <https://www.migracija.lt/app/quotas> skelbia informaciją apie kvotų pagal ekonominės veiklos rūšį panaudojimą ir likutį. SADM, suderinusi su VRM, patvirtino trūkstamų profesijų užsieniečių kvotą 2021 m. kalendoriniams metams (kvota buvo nustatyta remiantis Užimtumo tarnybos atliekama darbo rinkos stebėseną, padėties darbo rinkoje vertinimu ir jos pokyčių prognoze bei Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašu pagal ekonominės veiklos rūšis (toliau – Trūkstamų profesijų sąrašas). **Kvotos tikslas** – įvertinti, koks yra realus trūkstamų profesijų darbuotojų poreikis, kuris turėtų būti kompensuotas darbuotojais iš trečiųjų valstybių.

Eil. Nr.	Ekonominės veiklos rūšis	Užsieniečių, kurių profesija įtraukta į Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis, skaičius
1.	Paslaugos	11 600 (išnaudota 2021-05-20)*
2.	Pramonė	9 500
3.	Statyba	9 100
4.	Žemės ūkis	2 000
	Iš viso:	32 200

Kvota leido įdarbinti 32 200 užsieniečių, kurių profesija įtraukta į Trūkstančių profesijų sąrašą: 11 600 darbuotojų paslaugų srityje (tolimųjų reisų vairuotojų), 9500 – pramonės, 9100 – statyba, 2000 – žemės ūkyje. Tačiau 2021 m. pramonėje, statyboje ir žemės ūkyje kvota nebuvo išnaudota. Esant didelei darbuotojų kaitai transporto sektoriuje, 2021 m. gegužės 20 d. pasibaigė kvota paslaugų sektoriuje (11,6 tūkst.), tačiau ji nebuvo padidinta. Esamas kvotų reglamentavimas neriboja užsieniečių atvykimo į Lietuvą bendra tvarka ir įsidarbinimo. Išnaudojus kvotą, įdarbinti trūkstančių profesijų užsieniečius galima atlikus darbo rinkos testą ir nustatius, kad į tą darbo vietą nėra tinkamo Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos piliečio, – užsieniečiui reikia gauti leidimą dirbti Lietuvos Respublikoje arba sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams.

Praeitais metais buvo analizuojami duomenys, susiję su užsieniečių, kurie atvyksta į Lietuvą dirbti pagal Trūkstančių profesijų sąrašą, kvotos išnaudojimu. **Buvo pastebėta, kad kvota praktikoje reiškia ne užsieniečio įdarbinimą, o supaprastintą jo atvykimo į Europos Sąjungą procedūrą, nes atvykę užsieniečiai nebūtinai įsidarbina Lietuvos Respublikoje.** Konstatuota, kad esama praktika, apskaičiuojant kvotos dydį paskelbtų laisvų darbo vietų duomenimis, neatitinka realybės. Siekiant objektyviau įvertinti kvotos dydį, kad jis labiau atitiktų darbo rinkos poreikius, buvo peržiūrėta ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. A1-855 pakeista kvotos nustatymo tvarka. Pagal priimtus pakeitimus trūkstančių profesijų kvotos dydis užsieniečiams nustatomas, atsižvelgiant į kvotos išnaudojimą ir realiai įdarbintų asmenų skaičių: jeigu ekonominėje veikloje išnaudota iki 20 proc. patvirtinto kvotos dydžio, nustatomas 50 proc. mažesnis kvotos dydis, nei buvo patvirtintas einamaisiais metais, jei daugiau nei 20 proc. patvirtinto kvotos dydžio, paliekamas toks pat kvotos dydis, jei ekonominėje veikloje išnaudota visa kvota, įvertinamas sudarytų darbo sutarčių su užsieniečiais skaičius.

Užimtumo tarnyba, siekdama derinti darbo jėgos pasiūlos atitiktį paklausai, **kiekvienais metais rengia Trūkstančių profesijų sąrašą** (nuo 2021 m. Trūkstančių profesijų sąrašas Užimtumo tarnybos direktoriaus įsakymu tvirtinamas vieniems kalendoriniams metams). 2021 m. Trūkstančių profesijų sąrašė nurodytos 96 profesijos, iš kurių 36 profesijos priklausė statybų sektoriui, 56 – pramonės sektoriui, 1 – paslaugų sektoriui ir 3 – žemės ūkiui, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriui. Pažymėtina, kad Užimtumo tarnyba praeitais metais **išdavė 30 993 dokumentus, leidžiančius užsieniečiams iš trečiųjų valstybių dirbti Lietuvos Respublikoje**, iš jų: 19 620 leidimų dirbti Lietuvos Respublikoje, 11 373 sprendimus dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams, t. y. 4,21 karto daugiau nei 2020 m. Tai sąlygojo aplinkybė, kad 2021 m. gegužės 20 d., pasibaigus Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašė pagal ekonominės veiklos rūšis 2021 metams, patvirtintame Užimtumo tarnybos prie SADM direktoriaus 2020 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. V-430, nustatytai kvotai paslaugų sektoriuje, darbdaviams, ketinantiems įdarbinti tarptautinio krovininių vežimo transporto priemonės vairuotojo profesiją turinčius užsieniečius, atsirado pareiga kreiptis į Užimtumo tarnybą dėl nurodytų užsieniečių įdarbinimo; tai žymiai padidino Užimtumo tarnybos išduotų leidimų dirbti Lietuvos Respublikoje ir sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos darbo rinkos poreikiams skaičių.

Nuo 2021 m. balandžio 17 d., įsigaliojus Vizos išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2021 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 1V-317/ V-130, pakeitimams, nustatyta, kad, Lietuvos Respublikoje paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, karantiną ir (ar) nepaprastąją padėtį, užsieniečiui laukimo viza gali būti išduota, jeigu nuo turėtos daugkartinės nacionalinės vizos ar turėto vizų daugeto galiojimo laikotarpio pabaigos yra praėję mažiau kaip 180 dienų, kai užsienietis dėl objektyvių priežasčių negalėjo pateikti prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi likus ne mažiau kaip 2 mėnesiams iki vizos galiojimo pabaigos, jis yra pateikęs prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi ir jam negali būti išduota Vizos išdavimo tvarkos aprašo 71 punkte nustatytus reikalavimus atitinkanti daugkartinė nacionalinė viza. Nuo 2021 m. kovo 10 d., įsigaliojus Patvirtintų įmonių sąrašo sudarymo tvarkos aprašo pakeitimams, patikslinti įtraukimo į Patvirtintų įmonių sąrašą kriterijai. Aprašas pakeistas atsižvelgus į įmonių veiklos specifiką, darbo santykių reglamentavimo pokyčius, siekiant užtikrinti, kad į Patvirtintų įmonių sąrašą patektų tik užsieniečių įdarbinimo

patirties turinčios ir patikimos įmonės. Migracijos departamentas rengė viešąsias konsultacijas su visuomene dėl įmonių įtraukimo į patvirtintų įmonių sąrašą kriterijų, įvertino gautas pastabas bei pasiūlymus ir pateikė apibendrintus pasiūlymus dėl Patvirtintų įmonių sąrašo sudarymo tvarkos aprašo projekto. Prašymas įtraukti įmonę į Patvirtintų įmonių sąrašą teikiamas per MIGRIS.

2021 m. Europos migracijos tinklas Lietuvoje parengė **studiją „Prekybos žmonėmis aukų iš trečiųjų šalių aptikimas, atpažinimas ir apsauga“** ir užbaigė tyrimą **„Covid-19 pandemijos poveikis tarptautiniams studentams Lietuvoje“**. Taip pat Europos migracijos tinklas Lietuvoje prisidėjo ruošiant EMN teminį pranešimą **„Covid-19 poveikis migracijos sričiai ES ir EBPO šalyse“**. Studijas, teminius pranešimus ir informaciją apie atliktus tyrimus galima rasti Europos migracijos tinklo Lietuvoje interneto svetainėje www.emn.lt.

3. PRIEGLOBSČIO (TARPTAUTINĖS APSAUGOS) SRITIS

2021 m. **Lietuva susidūrė su iki šiol neregėtu migrantų antplūdžiu**, kurį lėmė nedemokratinio Baltarusijos režimo organizuota hibridinė ataka.

Masinis užsieniečių antplūdis įpareigojo imtis priemonių, kurios padėtų suvaldyti migracijos krizę, užtikrinti nacionalinį saugumą, Europos Sąjungos išorės sienų apsaugą, spręsti neteisėtai sieną kirtusių migrantų, tapusių režimo naudojamu instrumentu, padėtį: dėl masinio užsieniečių antplūdžio Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. liepos 2 d. paskelbė valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. lapkričio 9 d. įvedė nepaprastąją padėtį. Siekdama užtikrinti greitas ir sklandžias prieglobsčio procedūras, VRM parengė ir **Lietuvos Respublikos Seimas priėmė įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatų pakeitimus (buvo parengti 3 šio įstatymo projektai), kurie leido taikyti kitoki reglamentavimą įvestos karo padėties, nepaprastosios padėties, taip pat paskelbtos ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio laikotarpiu, patobulintos prieglobsčio nagrinėjimo ir migrantų apgyvendinimo procedūros aiškiau išdėstomos užsieniečių teisės ir reglamentuojamas bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis.**

Susiklosčius tokiai situacijai, Migracijos departamentas per praėjusius metus gavo 4 259 (2020 m. – 321) užsieniečių prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje (toliau – prašymas suteikti prieglobstį) – tai beveik 13 kartų daugiau nei 2020 m. Vien per antrąjį 2021 m. pusmetį buvo gauti 3 526 prašymai suteikti prieglobstį. Palyginus šį laikotarpį su tuo pačiu 2020 m. laikotarpiu, kai buvo pateikti 208 prašymai suteikti prieglobstį, jų skaičius išaugo net 17 kartų. Prieglobsčio prašytojų srautas dramatiškai padidėjo dėl masinio trečiųjų valstybių piliečių antplūdžio, nelegaliai atvykusių iš Baltarusijos Respublikos. 2021 m. 443 trečiųjų valstybių piliečių suteiktas pabėgėlio statusas, 8 suteikta papildoma apsauga.

Ekstremaliajai situacijai suvaldyti Migracijos departamente buvo **įsteigtos 56 naujos pareigybės**. Siekdamas tinkamai suvaldyti neteisėtų migrantų srautus į Lietuvą, Migracijos departamentas 2021 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais mobilizavo savo išteklius, siekdamas padėti Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie VRM (toliau – VSAT) organizavo mobilias komandas, kurių tikslas buvo suregistruoti neteisėtai Lietuvos ir Baltarusijos Respublikos valstybės sieną kirtusius asmenis. Mobilias komandas sudarė Migracijos departamento, VSAT, URM, SADM, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos darbuotojai. Šios mobilios komandos nuo 2021 m. rugpjūčio 16 d. iki rugsėjo 6 d. užregistravo 2 161 neteisėtą migrantą (atliko asmenų identifikavimo veiksmus, suvedė asmenų duomenis į MIGRIS, priėmė prašymus suteikti prieglobstį, atliko pirmines prieglobsčio prašytojų apklausas).

Siekiant efektyviau valdyti migracijos procesus, VSAT vado 2021 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 4-311 **„Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos struktūrinių padalinių steigimo ir nuostatų patvirtinimo“ buvo įsteigti du nauji užsieniečių registracijos centrai** (toliau – URC): Medininkų ir Kybartų. Įsteigti URC ir nuolat gerinamos priėmimo sąlygos užsieniečiams turėjo didelę įtaką migracijos procesų valdyme, tačiau dėl labai didelio užsieniečių skaičiaus, net ir bendradarbiaujant su įvairiomis Lietuvos valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis bei nevyriausybinėmis organizacijomis, ekstremaliosios

situacijos metu pagrindinių paslaugų užtikrinimas ne visada atitikdavo užsieniečių lūkesčius. Siekiant palengvinti VSAT tenkančią migrantų priėmimo sąlygų užtikrinimo našta, buvo nuspręsta pažeidžiamus prieglobsčio prašytojus apgyvendinti **Pabėgėlių priėmimo centre**, kuris, nuo 2021 m. kovo 1 d., įsigaliojus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimams, yra ne tik prieglobstį gavusių užsieniečių, bet ir prieglobsčio prašytojų priėmimo centru. Tuo tikslu buvo išplėsti apgyvendinimo pajėgumai Rukloje esančiame Pabėgėlių priėmimo centre ir atidarytas naujas pabėgėlių priėmimo centras Vilniuje.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2020 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 1V-626 patvirtinus naują užsieniečio registracijos pažymėjimo formą, nuo 2021 m. lapkričio mėnesio **užsieniečiams išduodami ne popieriniai laminuoti pažymėjimai, o plastikinės kortelės**, kurios yra saugesnės ir patogesnės. Pakeitus Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 1V-131 „Dėl Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, sprendimai dėl prašymo suteikti prieglobstį priimami ir kiti **procedūriniai veiksmai atliekami per MIGRIS, o tai leido pagreitinti procedūras, optimizuoti procesus**. Siekiant užtikrinti tinkamas prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo sąlygas, nauja redakcija išdėstytas Prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo pasienio kontrolės punktuose sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. 1V-346 „Dėl Prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo pasienio kontrolės punktuose sąlygų aprašo patvirtinimo“, ir Laikinojo užsieniečių apgyvendinimo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sąlygų ir tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1V-340 „Dėl Laikinojo užsieniečių apgyvendinimo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Migracijos departamentas, organizuodamas prieglobsčio prašytojų alternatyvų apgyvendinimą, **2021 m. apgyvendino 145 asmenis** (36 vieno asmens šeimas, 9 dviejų asmenų šeimas, 5 trijų asmenų šeimas, 4 keturių asmenų šeimas, 3 penkių asmenų šeimas, 4 šešių asmenų šeimas ir 3 septynių asmenų šeimas).

Vykdam Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 22 d. nutarimo Nr. 628 „Dėl užsieniečių perkėlimo į Lietuvos Respublikos teritoriją“ nuostatas, **2021 m. į Lietuvą perkelti 33 asmenys**: 12 – iš Italijos, 2 – iš Graikijos, 2 – iš Maltos, 17 – iš Etiopijos. Vykdam Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugpjūčio 25 d. nutarimo Nr. 682 „Dėl Afganistano Islamo Respublikos piliečių perkėlimo į Lietuvos Respubliką ir apgyvendinimo Lietuvos Respublikoje“ nuostatas, į Lietuvą buvo perkelti 179 asmenys iš Afganistano. Jiems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje.

Siekiant, kad **prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo sąlygos atitiktų teisės aktų reikalavimus**, 2021 m. įgyvendinant Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) nacionalinės programos projektą „Prieglobsčio prašytojų bendrabučio remontas“, gerinamos prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo sąlygos VSAT URC Pabradeje, tvarkoma aplinkos infrastruktūra; toliau buvo gerinamos materialinės priėmimo sąlygos prieglobsčio prašytojams pasienio kontrolės punktuose bei VSAT struktūriniuose padaliniuose esančiose prieglobsčio prašytojų patalpose. Siekiant įgyvendinti PMIF nacionalinės programos programavimo metu Politinio dialogo iškeltus tikslus prieglobsčio srityje, tobulinti prieglobsčio procedūras VSAT URC ir pasienio kontrolės punktuose, gerinti prieglobsčio prašytojų, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamų prieglobsčio prašytojų priėmimo ir gyvenimo sąlygoms, padidinti prieglobsčio prašytojų žinias apie jų teises ir pareigas, pagerinti jų adaptaciją ir sustiprinti jų pradines pozicijas integracijos procese, **buvo įgyvendinami projektai**, kurių metu teikiamos įvairios paslaugos prieglobsčio prašytojams (socialinės, teisinės, psichologinės, vertimo paslaugos, teikiama parama rūbais, maistu, higienos priemonėmis), buvo tobulinamos prieglobsčio procedūros bei statistinių duomenų rinkimo ir analizės sistemos, renkama informacija apie prieglobsčio prašytojų kilmės šalis, vykdoma priėmimo sąlygų ir prieglobsčio procedūrų įgyvendinimo stebėseną.

Nuo PMIF 2014–2020 metų nacionalinės programos įgyvendinimo pradžios **įgyvendinami 5 investiciniai projektai**: baigti Kontrolinio praėjimo punkto URC statybos bei Pažeidžiamų

prieglobsčio prašytojų bendrabučio statybos projektai; tęsiamas Pabėgėlių priėmimo centro I ir II korpusų pastatų stogų šiltinimo projektas; skatinamas prieglobsčio prašytojų socialinis aktyvumas, teikiamos paslaugos prieglobsčio prašytojams: humanitarinė, medicinos, socialinė pagalba, psichologinė, teisinės konsultacijos, organizuojami lietuvių kalbos kursai, vaikų užimtumas; siekiant užtikrinti prieglobsčio prašytojų teises į vertimą, valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir prieglobsčio prašytojų informavimą apie prieglobsčio procedūrą Lietuvoje, jų teises, pareigas teikiamos antrinės teisinės ir vertimo paslaugos.

Siekiant stiprinti institucijų darbuotojų, atliekančių funkcijas, susijusias su prieglobsčio procedūra, administracinius gebėjimus, kiekvienais metais kvalifikacijos tobulinimo kursų programoje VSAT pareigūnams yra numatyti **mokymai, susiję su prieglobsčio prašytojų priėmimo standartais**. Taip pat tokie mokymai įtraukti į VSAT pasienio užkardose organizuojamų mokymų metinį planą. 2021 m. VSAT pareigūnai nuotoliniu būdu dalyvavo Vietnamo Socialistinės Respublikos nevyriausybinės organizacijos organizuojuose mokymuose „Vietnamo kultūros ypatumai. Nelegalios migracijos ir prekybos žmonėmis prevencija“, VSAT Pasieniečių mokykloje organizuojuose mokymuose apie pagrindines žmogaus teises bei Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO) organizuojuose mokymuose „Bendravimas su prieglobsčio prašytojais ir informacijos teikimas jiems“. Stiprinant prieglobsčio srities specialistų gebėjimus, Migracijos departamento darbuotojai dalyvavo **Europos prieglobsčio paramos biuro organizuojuose tiksliniuose prieglobsčio srities mokymuose**. Siekiant Politinio dialogo metu išsikeltą tikslą apmokyti prieglobsčio srityje dirbančius specialistus, suteikiant jiems papildomų specifinių žinių, vykdomi **Prieglobsčio suvokimo ir tarpkultūrinės kompetencijos didinimo mokymai**.

4. UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS SRITIS

Nuo 2020 m. spalio 15 d. įsigaliojus Valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 998, esminiams pakeitimams ir socialinės apsaugos ir darbo ministrui patvirtinus Individualaus integracijos plano prieglobsčio gavėjui ar (ir) jo šeimos nariams parengimo, atnaujinimo ir integracijos stebėsenos bei pažangos vertinimo tvarkos aprašą, **sukurta lankstesnė, motyvuojanti integruotis valstybės paramos integracijai teikimo sistema**, kai parama integracijai siejama su individualiais prieglobstį gavusių užsieniečių poreikiais ir galimybėmis, į kuriuos atsižvelgiama kiekvienam prieglobstį gavusiam užsieniečiui sudarant individualų integracijos planą ir nustatant individualius prieglobstį gavusio užsieniečio integracijos pažangos vertinimo rodiklius. Paramos integracijai trukmė ir pašalpos dydis priklauso nuo pasiekto rezultato – individualios pažangos ir motyvacijos (pvz., pastangų mokytis lietuvių kalbos); nuo 7 mėnesio paramos dydis didėja arba mažėja, atsižvelgus į prieglobsčio gavėjo individualius rezultatus. Siekiant užtikrinti efektyvią naujos tvarkos stebėseną, buvo pradėtas įgyvendinti pabėgėlių informacinės administravimo sistemos sukūrimo projektas, tačiau vykdytojo prašymu buvo nutrauktas, atsižvelgiant į tai, kad projekto vykdytojas skyrė išteklius spręsti iškilusias problemas ir iššūkius reaguojant į trečiųjų valstybių piliečių masinio antplūdžio sukeltą situaciją.

2021 m. vasario mėnesį buvo atnaujintas ir dar metams pratęstas **Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018–2021 metų veiksmų planas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. A1-755. Juo vadovaujantis planuojamos ir įgyvendinamos PMIF integracijos veiklos. Siekiant pagerinti trečiųjų valstybių piliečių kalbos įgūdžius ir kitas kompetencijas, santykius tarp trečiųjų valstybių piliečių ir vietos bendruomenės bei integracijos ir teisėtos migracijos srityje dirbančių specialistų kompetenciją, įgyvendinant PMIF projektus, 2021 m. buvo gerinamas informacijos prieinamumas įvairioms suinteresuotoms šalims, užtikrinant migracijos ir integracijos informacinės platformos, kurioje pateikiama su migracija ir integracija susijusi informacija, veikimą, analizuojama situacija savivaldybėse ir stiprinamos jų kompetencijos, vykdomos bendruomeninės iniciatyvos, vykdomi tolerancijos skatinimo projektai, skatinama integracija per verslumą ir darbo rinką.

Siekiant stiprinti savivaldybių atsakomybę ir kompetencijas integruojant trečiųjų šalių piliečius jų teritorijose, įgyvendinamas projektas, kurio tikslas – 6 savivaldybėse parengti užsieniečių integracijos strateginius dokumentus.

Siekiant tobulinti trečiųjų šalių piliečių lietuvių kalbos mokymą, vykdant PMIF projektą, kuriama metodika, kuri leis lanksčiau prisitaikyti prie užsieniečių poreikių ir galimybių, t. y. atsižvelgti į trečiųjų šalių piliečių raštingumą, kultūrą, gimtąją kalbą. **Lietuvoje veikia trys trečiųjų valstybių piliečių integracijos centrai (Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje), kuriuose teikiamos kompleksinės paslaugos.**

Pradėtas įgyvendinti naujas projektas, kurio metu projekto partneriai teikė humanitarines, psichologines, medicinos, užimtumo ir kitas paslaugas užsieniečiams, atvykusiems masinio antplūdžio metu, jų apgyvendinimo vietose, organizuodami mobilias pagalbos teikimo komandas, taip pat buvo pradėti įgyvendinti 2 toleranciją skatinantys projektai.

Gerinant informacijos prieinamumą įvairioms suinteresuotoms šalims migracijos ir **integracijos informacinėje platformoje** (internetu svetainė www.mipas.lt), pateikiama su migracija, prieglobsčiu, užsieniečių integracija ir grąžinimu susijusi informacija, taip gerinant informacijos prieinamumą įvairioms suinteresuotoms šalims.

2021 m. 12 savivaldybių pradėti įgyvendinti **3 bendruomeninių iniciatyvų projektai**, kurių tikslas – skatinti trečiųjų šalių piliečių integraciją per bendruomenines iniciatyvas skirtinguose miestuose, ypatingą dėmesį skiriant moterų ir jaunimo įtraukimui į veiklas, taip pat pradėtas įgyvendinti užsieniečių verslumo ir įtraukimo į darbo rinką projektas, taip pat tęsiamas projektas, skirtas specialistų, dirbančių integracijos srityje, gebėjimams stiprinti.

Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija ir Vilniaus arkivyskupijos Caritas teikė **trečiųjų šalių piliečiams būtiniausias paslaugas**: informavimo, socialines, psichologines, teisines, lietuvių kalbos mokymo, pilietinio ugdymo ir kt. 2021 m. paslaugos suteiktos 1 244 trečiųjų šalių piliečiams. Pabėgėlių priėmimo centras toliau įgyvendina projektą ir šiame centre gyvenančius asmenis aprūpina maisto produktais, drabužiais ir kt., teikia konsultacijas, mokymus (taip pat ir lietuvių kalbos), organizuoja laisvalaikio veiklas, supažindina su lietuvių kultūra ir kt. 2021 m. pagal šį projektą paslaugos suteiktos 57 asmenims.

Siekdamas parengti lietuvių kalbos mokymo programą į Lietuvą atvykstantiems trečiųjų šalių piliečiams ir asmenims be pilietybės, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras parengė **mokytojų / specialistų kompetencijų tobulinimo programą ir apmokė 60 mokytojų**, parengė Lietuvių kalbos mokymo programą, taip pat buvo vykdyti lietuvių kalbos mokymai (iš viso 704 akademinės valandas), kuriuose dalyvavo 160 trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės.

Užimtumo tarnyboje 2021 m. buvo registruoti 2 739 darbo ieškantys užsieniečiai, iš jų 2 030 buvo bedarbiai. Palyginti su 2020 m., registruotų darbo ieškančių užsieniečių skaičius sumažėjo daugiau nei perpus (7 642), tačiau bedarbių skaičius nežymiai išaugo (1 973). Tarpininkaujant Užimtumo tarnybai, įsidarbino 1 728 užsieniečiai, 298 užsieniečiai pradėjo veiklą pagal verslo liudijimus.

Tęsiamas savivaldybių kompetencijų didinimas teikiant paslaugas trečiųjų šalių piliečiams – stiprinamas integracijos paslaugų trečiųjų šalių piliečiams teikimas Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių miestų, Jonavos bei Akmenės rajonų savivaldybėse. 2021 m. kiekvienoje iš 6 savivaldybių atliktas didelės apimties ne Europos Sąjungos šalių piliečių poreikių analizės tyrimas, kurio rezultatai individualiai pagal kiekvienos savivaldybės specifiką projekto partneriams pristatyti 6 apskritojo stalo diskusijose; kiekvienam projekto partneriui parengtos individualios rekomendacijos.

Mokymuose, skirtuose specialistų, dirbančių integracijos srityje gebėjimams stiprinti, dalyvavo progimnazijų, darželių, švietimo centrų, migracijos skyrių, krizių centrų, savivaldybių, vaiko teisių tarnybų, policijos komisariatų, Užimtumo tarnybos, specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro, kitų biudžetinių įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų atstovai (iš viso 248 asmenys). 2021 m. sėkmingai įgyvendinta 12 tarpkultūrinių ir specifinių mokymų specialistams bei 65 supervizijos, įvyko suplanuoti bendradarbiavimo tarp institucijų susitikimai.

2021 m. VšĮ „Investuok Lietuvoje“ kartu su VšĮ „Go Vilnius“ vykdė veiklas, skirtas Lietuvos ateities ekonomikos DNR plane numatytai priemonei „**International House Vilnius**“

koordinuotos paslaugos užsienio piliečiams vieno langelio principu“, kurios tikslas – centralizuotų imigracinių ir integracinių paslaugų teikimas aukštą pridėtinę vertę šalies darbo rinkoje kuriantiems specialistams iš užsienio, siekiant užtikrinti aukštos kokybės aptarnavimo lygį anglų ir rusų kalbomis, įgyvendinti. Šiuo laikotarpiu pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su projekte dalyvaujančiomis institucijomis ar sutarta dėl bendradarbiavimo ir paslaugų teikimo „International House Vilnius“ klientams. 2021 m. įrengtos patalpos ir institucijų deleguojamų specialistų paslaugoms teikti darbo vietos, vykdyti viešieji pirkimai svarbiausių tiekėjų paslaugoms gauti – skaitmeninė rinkodara, viešųjų ryšių paslaugos, konsultacijos klientų aptarnavimo klausimais, interneto puslapio ir registracijos sistemos kūrimas ir pan. Siekiant gerinti užsieniečių aptarnavimą, parengtas „International House Vilnius“ specialistų klientų aptarnavimo tvarkos dokumentas ir sukurtos klientų apklausos, siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę.

„International House Vilnius“ atidarytas 2021 m. lapkričio 11 d. Iki 2021 m. pabaigos jau buvo suteiktos paslaugos 1 115 asmenų. Prie „International House Vilnius“ projekto **prisijungė 8 institucijos** (Migracijos departamentas, VĮ „Regitra“, MIC, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie SADM, Užimtumo tarnyba, VŠĮ „Versli Lietuva“, Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos), o konsultacijas „International House Vilnius“ klientams teikia taip pat ir VŠĮ „Go Vilnius“ bei Vilniaus miesto savivaldybės specialistai, kurie rūpinasi, kad lietuvių kilmės ir kiti užsienio specialistai greičiau integruotųsi: vienoje vietoje gautų leidimą gyventi Lietuvoje, privalomąjį sveikatos draudimą, galėtų konsultuotis mokesčių klausimais, deklaruoti gyvenamąją vietą, registruoti vaikus į švietimo įstaigas ir pan.

5. KOVOS SU NETEISĖTA MIGRACIJA SRITIS

Stiprinant neteisėtos migracijos prevenciją ir užsieniečių kontrolę, toliau vyko tarpinstitucinis bendradarbiavimas pagal pasirašytus VSAT, Migracijos departamento, Valstybinės darbo inspekcijos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) ir URM susitarimus.

Siekdama efektyviau vykdyti užsieniečių nelegalaus darbo bei neteisėto buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje prevenciją ir kontrolę, VSAT sistemingai **vykdė prevencines priemones su Migracijos departamentu ir Valstybine darbo inspekcija**. Per 2021 m. VSAT Vilniaus, Varėnos ir Pagėgių pasienio rinktinių pareigūnai organizavo ir dalyvavo 218 tarpžinybinių priemonių su kitomis valstybės institucijomis neteisėtos migracijos kontrolės klausimais.

Įgyvendinant 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 810/2009, nustatančio Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas) nuostatas, pagal pateiktus užklausimus **vykdytos išankstinės konsultacijos prieš išduodant užsieniečiams vizas (VISION)**. Per 2021 m. vienu neteisėtos migracijos Lietuvos Respublikoje *modus operandi* išlieka vizų gavimas apgaulės būdu. Per minėtą laikotarpį VSAT buvo gauti 3 363 konsultacijų dėl vizų išdavimo paklausimai, 127 atvejais buvo pateiktos neigiamos VISION konsultacijos. Dažniausiai vizas apgaulės būdu (pateikdami tikrovės neatitinkančius duomenis apie vykimo tikslą ir sąlygas, bei kt.) ketino gauti šių šalių piliečiai: Indijos – 37, Turkijos – 35, Egipto – 18, Nepalo – 9, Tadžikistano – 6, Azerbaidžano – 5, Kirgizijos – 4 ir kt. Bendras rekomendacijų neišduoti vizų (neigiamų VISION konsultacijų) skaičius sudarė 3,7 proc.

Užtikrindama įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 4 straipsnio nuostatas, VSAT teikė Migracijos departamentui išvadas dėl užsieniečių, kurie kreipėsi į Migracijos departamentą dėl leidimų gyventi išdavimo, keliamos grėsmės viešajai tvarkai ar visuomenei bei nelegalios migracijos grėsmės: 2021 m. VSAT patikrino 30 886 užsieniečius, pagal kompetenciją buvo pateikta 20 išvadų nustačius keliamas grėsmes, dėl vieno užsieniečio parengtas teikimas įtraukti į draudžiamų asmenų sąrašą.

Vadovaujantis VSAT ir URM bendradarbiavimo susitarimu, URM Konsuliniam departamentui buvo nuolat teikiama informacija, susijusi su neteisėtos migracijos rizika. Ši informacija buvo naudojama Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse bei konsulinėse

įstaigose išduodant Šengeno vizas. 2021 m. VSAT pareigūnai vykdė neteisėtos migracijos prevencijos mokymus konsuliniais pareigūnams.

Įgyvendinant teisės aktų, susijusių su kovos su piktnaudžiavimu teisėtos imigracijos galimybėmis, nuostatas, **atliekama užsieniečių kontrolė – atskiros užsieniečių grupės tikrinamos dėl galimo piktnaudžiavimo gaunant leidimus laikinai gyventi, Lietuvos Respublikos vizas.** Nustačius, kad užsieniečiai netenkina minėtų dokumentų išdavimo sąlygų, naikinami jų leidimai ir vizos. Migracijos departamentas, įgyvendindamas kovos su piktnaudžiavimu teisėtos imigracijos galimybėmis priemones, 2021 m. priėmė 6 494 (2020 m. – 6 479) sprendimus panaikinti leidimą laikinai gyventi, 234 įmonės (2020 m. – 57) buvo įtrauktos į patvirtintų įmonių sąrašą, 25 įmonės (2020 m. – 31) buvo išbrauktos iš šio sąrašo.

Atsižvelgiant į valstybėje dėl masinio užsieniečių antplūdžio susidariusią kritinę situaciją, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 517 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“ visoje šalyje paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija.

Padaugėjus neteisėtai valstybės sieną kirtusių užsieniečių ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl masinio užsieniečių antplūdžio, 2021 m. liepos 13 d. buvo priimti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai, susiję su užsieniečių atvykimu į Lietuvos Respubliką. **Vienas iš pakeitimų buvo susijęs su judėjimo laisvės apribojimu:** esant dėl masinio užsieniečių antplūdžio paskelbtai ekstremaliajai situacijai, prieglobsčio prašytojai, pateikę prašymus suteikti prieglobstį netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, laikinai apgyvendinami **nesuteikiant jiems teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje.** Ši nuostata įsigaliojo 2021 m. liepos 23 d.

Situacijai pasiekus kritinę ribą, Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. lapkričio 9 d. nutarimu Nr. XIV-617 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ ir 2021 m. gruodžio 7 d. nutarimu Nr. XIV-733 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ pasienio ruože prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika ir neteisėtai į Lietuvos Respublikos teritoriją patekusių užsieniečių ir (ar) Lietuvos Respublikos institucijų paskirtose užsieniečių apgyvendinimo vietose **įvedė nepaprastąją padėtį.** VSAT, įgyvendindama minėtus Lietuvos Respublikos Seimo nutarimus, vykdė, koordinavo, kontroliavo pasienio rinktinių veiklą nepaprastosios padėties įvedimo klausimais, kartu, siekdama suvaldyti asmenų srautus prie valstybės sienos su Baltarusijos Respublika, pasinaudodama jai suteikta diskrecijos teise, priėmė teisės aktus, padedančius suvaldyti situaciją tiek prie valstybės sienos, tiek užsieniečių apgyvendinimo vietose.

Siekiant sustiprinti Lietuvos Respublikos sienos su Baltarusijos Respublika apsaugą ir suvaldyti masinį užsieniečių antplūdį, taip pat įvertinus tai, kad neteisėta migracija yra kompleksinė problema, buvo imtasi priemonių, apimančių įvairias sritis: kitų institucijų ir tarptautinės bendruomenės ir partnerių pasitelkimas, teisinio reglamentavimo, susijusio su prieglobsčio prašymų nagrinėjimu, keitimas, priemonių, susijusių su fizinio barjero prie sienos su Baltarusijos Respublika, įgyvendinimas ir kt.

Padėtis pradėjo stabilizuotis po Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo 2021 m. rugpjūčio 2 d. sprendimo Nr. 10V-20 „**Dėl masinio užsieniečių antplūdžio pasienio ruožo teritorijose prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika valdymo ir valstybės sienos apsaugos sustiprinimo**“ (toliau – OV sprendimas) priėmimo, kurį vykdant VSAT pareigūnai užtikrino, jog asmenys, bandantys neteisėtai kirsti ar neteisėtai kirtę valstybės sieną ne per nustatytas valstybės sienos kirtimo vietas bei siekiantys prieglobsčio, į šalies teritoriją nebūtų įleidžiami ir iš šalies teritorijos būtų nukreipiami į artimiausią veikiančią tarptautinį pasienio kontrolės punktą arba Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą. Analogiškos nuostatos buvo numatytos ir Lietuvos Respublikos Seimo nutarimuose „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“. Po OV sprendimo įsigaliojimo sulaikytų neteisėtų migrantų skaičius pradėjo mažėti, nors neteisėtos migracijos spaudimas iš Baltarusijos Respublikos išliko labai didelis **iki pat 2021 m. pabaigos nebuvo įleisti 8 106 užsieniečiai.**

Pažeidimų, susijusių su neteisėta migracija, išaiškinamumui didinti, šių pažeidimų prevencijai, VSAT veiklos organizavimui gerinti 2021 m. **VSAT taikė šiuos veiksmus:**

- siekiant užkardyti neteisėtų migrantų patekimą į Lietuvos Respubliką, VSAT struktūrinių padalinių, saugančių valstybės sieną su Baltarusijos Respublika, pajėgos buvo sutelktos pirmoje valstybės sienos stebėjimo linijoje;

- nuo 2021 m. rugpjūčio 7 d. iki šiol VSAT struktūriniuose padaliniuose paskelbtas signalas „Filtrai“;

- papildomų pajėgų (ir priemonių) pasitelkimas prie valstybės sienos su Baltarusijos Respublika iš kitų VSAT struktūrinių padalinių. Taip pat sviri Lietuvos kariuomenės, Karo policijos, Šaulių sąjungos, policijos, muitinės, aplinkos apsaugos padalinių, FRONTEX, kitų Europos Sąjungos valstybių teikiama pagalba;

- efektyvus VSAT aviacijos orlaivių panaudojimas pagal pasienio rinktinių ir pasienio užkardų pateiktus poreikius, kai buvo atliekami dažnesni skrydžiai (žvalgybiniai ar reagavimo į pažeidimus) prie valstybės sienos su Baltarusijos Respublika;

- pasienio užkardų lygmeniu efektyvus bendradarbiavimas su vietos gyventojais, kai iš jų gaunama informacija apie galimai pažeidimą darančius asmenis ar pastebėtus asmenis, galimai neteisėtai kirtusius (kertančius) valstybės sieną;

- valstybės sienos stebėjimo sistemų diegimas: 2020 m. baigtas sienos stebėjimo sistemų diegimas prie valstybės sienos su Rusijos Federacija. Valstybės siena su Rusijos Federacija sienos stebėjimo sistemomis stebima 100 procentų valstybės sienos. 2021 m. gruodžio mėnesį baigta diegti sienos stebėjimo sistema VSAT Vilniaus pasienio rinktinės G. Žagunio pasienio užkardos veikimo teritorijoje (111,78 km ilgio ruože). Įdiegus šią sienos stebėjimo sistemą, sienos stebėjimo sistemomis stebimos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika ilgis padidėjo nuo 262 km iki 362 km ilgio. Šiuo metu stebima (sudaryta galimybė stebėti) apie 53 proc. viso valstybės sienos su Baltarusijos Respublika ilgio;

- 2021 m. prie valstybės sienos su Baltarusijos Respublika pažeidžiamiausiuose valstybės sienos ruožuose buvo pradėtas fizinio barjero (pjaunamosios vielos ir segmentinės tvoros) įrengimas. Iki 2022 m. rugsėjo 1 d. planuojama įrengti 508 km valstybės sienos ruože fizinio barjero. Atnaujinamos ir naujai įrengiamos apsauginės tvoros. Iki dabar jau įrengta 276,7 km koncertinės prizmės, atnaujinta 38,3 km ir naujai įrengta 104,7 km apsauginės tvoros;

- VSAT struktūriniams padaliniams, atsižvelgiant į pažeidžiamumo situaciją, priskirtos papildomos sienos stebėjimo priemonės: dronai, MMS kameros, ašariniai aerosoliai, žibintuvėliai, transporto priemonių priverstinio stabdymo priemonės, radijo stotelės.

Nuo 2021 m. liepos 1 d. iki 2022 m. kovo 10 d. **VSAT užregistravo 3 695 užsieniečius, neteisėtai kirtusius Lietuvos Respublikos valstybės sieną.** Kadangi užsieniečių grąžinimas į kilmės valstybes yra sudėtingas ir ilgas procesas, įgyvendinant pagrindines Europos Sąjungos bei Lietuvos migracijos politikos nuostatas, būtina stiprinti pastangas dėl savanoriško grąžinimo skatinimo ir aktyviai dirbti su kilmės valstybėmis. Jau nuo 2021 m. rugpjūčio mėnesio Lietuvos valstybės institucijų bei Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro atstovai vyko į užsieniečių apgyvendinimo vietas, norėdami supažindinti užsieniečius su galimybe savanoriškai grįžti namo, jiems teikiama pagalba bei savanoriško grąžinimo privalumais.

Kadangi dauguma neteisėtų migrantų į Lietuvos Respubliką atvyko be asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų, tiek savanoriškam, tiek priverstiniam jų grąžinimui yra būtinas grįžimo kelionės dokumentų gavimas. Spręsdami užsieniečių grąžinimo klausimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovai aktyviai ieškojo galimybių užmegzti ryšius su migrantų kilmės valstybių vyriausybėmis, atsakingomis institucijomis bei diplomatinėmis įstaigomis.

2021 m. VSAT inicijavo keturias Irako Respublikos diplomatinių atstovybių atstovų identifikacines misijas Lietuvoje. Šie vizitai buvo derinami per URM ir organizuojami su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX) pagalba. 2021 m. vykusią keturių Irako identifikacinių misijų Lietuvoje metu buvo išduoti 265 grįžimo dokumentai (delegacijų atstovai vizitų metu susitiko tik su tais Irako piliečiais, kurie patys išreiškė norą su jais susitikti).

2021 m. liepos 23 d. įsigaliojus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisoms, **paramą užsieniečiams savanoriškai grįžti ir reintegruoti kilmės valstybėje gali teikti ir VSAT, ir Migracijos departamentas.** Įgyvendinant šią nuostatą, buvo priimti **vidaus reikalų ministro įsakymo pakeitimai dėl neteisėtai kirtusių Lietuvos valstybės sieną užsieniečių**

gražinimo į kilmės šalį, sutrumpinti procedūriniai terminai, nustatyta didesnės paramos (piniginės išmokos) savanoriškai grįžti užsieniečiams teikimo tvarka. 2021 m. rugpjūčio 10 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. gruodžio 24 įsakymo „Dėl Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, gražinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas, kuriuo nustatyta, kad VSAT ir Migracijos departamentas teikia paramą savanoriškai grįžti į užsienio valstybę: nuperka užsieniečiui kelionės bilietus (jie buvo apmokėti FRONTEX lėšomis) ir išmoka vienkartinę 300 eurų piniginę išmoką.

Siekiant suaktyvinti neteisėtai Lietuvos ir Baltarusijos Respublikos sieną kirtusių užsieniečių savanorišką išvykimą, **nuo 2021 m. gruodžio 8 d. nustatyta padidinta vienkartinė išmoka** – vyresniam nei 14 metų užsieniečiui, atitinkančiam minėtame apraše nustatytas sąlygas, buvo mokama vienkartinė 1 000 eurų, vaikui iki 14 metų – 500 eurų išmoka.

2021 m. į kilmės valstybes buvo gražinti 342 užsieniečiai, dar 56 užsieniečiai išvyko iš Lietuvos su Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro pagalba, 44 užsieniečiai VSAT pareigūnų buvo išsiųsti į kilmės šalį.

Nuo 2021 m. rugpjūčio 10 d., įsigaliojus Sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti, išsiuntimo, gražinimo ir vykimo tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašo pakeitimams, sprendimai priimami ir kiti **procedūriniai veiksmai atliekami per MIGRIS – tai leido pagreitinėti procedūras**. Įsakymu sudaroma galimybė užsieniečiams per MIGRIS pateikti prašymus leisti savanoriškai grįžti į užsienio valstybę (atsižvelgiant į tai, kad šiuos prašymus teikia neteisėtai Lietuvoje esantys užsieniečiai, kurie gali neturėti galimybės (ar nepageidauti) naudotis el. paslaugomis, paliekama galimybė šiuos prašymus teikti ir popierine forma), kitus prašymus, t. y. šiuo įsakymu į elektroninę erdvę perkelta dar daugiau paslaugų.

2021 m. gegužės 20 d. įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimais (įsigaliojo 2021 m. birželio 2 d.) pakeista šio įstatymo 133 straipsnio 4 dalis, todėl užsieniečiams gali būti **uždraudžiama atvykti** į Lietuvos Respubliką ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui ir tais atvejais, kai yra rimtas pagrindas manyti, kad užsienietis **aktyviai remia ir (ar) dalyvauja užsienio valstybės vykdomoje tarptautinės teisės principus ir normas pažeidžiančioje veikoje**.

Reaguojant į nuolatinės Baltarusijos režimo vykdomas sistemines represijas prieš savo šalies visuomenę ir palaikant demokratinius Baltarusijos žmonių siekius, buvo išplėstas užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvą, nacionalinis sąrašas (*pagal užsienio reikalų ministro pasiūlymus dėl užsieniečių įtraukimo į užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, sąrašą (vadinamąjį Magnickio sąrašą)*), **parengti vidaus reikalų ministro įsakymai dėl uždraudimo asmenims (Baltarusijos Respublikos piliečiams) atvykti į Lietuvos Respubliką**.

Įgyvendinant **PMIF Nacionalinę programą**, programavimo metu Politinio dialogo iškeltus tikslus gražinimo srityje ir nacionaliniuose strateginiuose bei planavimo dokumentuose numatytus tikslus, nurodytus PMIF Nacionalinėje programoje, t. y. pagerinti gražinamų asmenų apgyvendinimo sąlygas, teikti reikalingas paslaugas gražinamiems asmenims ir užtikrinti gražinimo priemones, PMIF įgyvendinimo laikotarpio metu buvo suremontuotas URC Pabradėje sulaikytų asmenų bendrabutis, sutvarkyta aplinka. Projektų įgyvendinimo metu gražinamiems asmenims teikiamos teisinės konsultacijos, vertimo paslaugos, pagalba drabužiais, maitinimas arba dalinami daviniai, organizuojamas užimtumas. Organizuojamas priverstinis gražinimas, taip pat skatinamas ir organizuojamas savanoriškas grįžimas ir teikiama reintegracijos pagalba. PMIF lėšomis:

- toliau teikiamos paslaugos gražinamiems užsieniečiams: užtikrinamas vertimas ir teisinės paslaugos, pervežimo paslaugos, laisvalaikio užimtumas, teikiamos humanitarinės paslaugos ir priemonės;

- siekiama pagerinti išsiuntimo procedūras, užtikrinant trečiosios šalies piliečių arba asmenų be pilietybės, kurie yra Lietuvos Respublikoje ir neatitinka arba nebeatitinka atvykimo ir (arba) buvimo Lietuvos Respublikoje sąlygų ir yra išsiunčiami iš Lietuvos Respublikos, išsiuntimo standartų taikymą (nuo PMIF įgyvendinimo pradžios buvo įvykdyti 52 (12 iš jų 2021 m.) trečiųjų šalių išsiuntimo operacijų stebėjimai ir parengtos 52 ataskaitos);

- siekiama užtikrinti saugią priverstinai grąžinamų trečiųjų šalių piliečių kelionę į jų kilmės valstybę, aprūpinant išsiunčiamus asmenis grįžimo dokumentais, kelionės bilietais, esant poreikiui būtiniausiais reikmenimis, maitinamu, nakvyne bei atitinkama palyda; 2021 m. iš PMIF lėšų priverstinai išsiųsti buvo 34 asmenys (nuo PMIF įgyvendinimo pradžios – 709 asmenys);

- skatinamas savanoriškas grįžimas. Įgyvendinant Tarptautinės migracijos organizacijos vykdomą projektą savanoriško grįžimo metu asmenims teikiamos konsultavimo, informavimo, teisinės ir vertimo paslaugos, organizuojamas asmens grįžimas (dokumentų tvarkymas, aprūpinimas bilietais, būtiniausiais daiktais), tranzito ir pasitikimo pagalba, mokamos vienkartinės išmokos, organizuojama speciali pagalba pažeidžiamiesiems asmenims ir jų palyda. 2021 m. savanoriško grįžimo pagalba pasinaudojo ir į kilmės šalį grįžo 58 užsieniečiai iš 17 šalių;

- savanoriškai grįžusiems asmenims organizuojama individualius poreikius atitinkanti reintegracijos pagalba – asmenys konsultuojami, informuojami, jiems sudaromi individualūs reintegracijos planai, pagal kuriuos teikiama reintegracijos pagalba (parama smulkiąjam verslui, įsidarbinimo pagalba, profesinis mokymas, kvalifikacijos kėlimo kursai, kiti būtini mokymai, vienkartinė pinigine išmoka, parama vaikų priežiūrai ir kt. pagalba). Reintegracijos priemone nuo PMIF įgyvendinimo pradžios pasinaudojo 23 trečiųjų šalių piliečiai; naujame projekte taip pat numatyta, kad 10 užsieniečių, sugrįžusių į savo kilmės šalį, galės pasinaudoti reintegracijos programa;

- prie sulaukytų užsieniečių bendrabučio įrengtas sporto aikštynas, sutvarkyta ir aptverta aplinka. Siekiant gerinti sąlygas, šiam projektui buvo skirtas papildomas finansavimas numatant papildomos laisvalaikio zonos įrengimą moterims ir vaikams, aikštyno priežiūros sistemos įrengimą, aplinkos priežiūros technikos, baldų įsigijimą ir kt.;

- 2021 m. vertimo paslaugas gavo 25 asmenys (1 361 užsienietis nuo PMIF įgyvendinimo pradžios); teisinės paslaugas – 121 asmuo (1 332 užsieniečiai nuo PMIF įgyvendinimo pradžios).

6. INSTITUCINĖS SANDAROS IR BENDRADARBIAVIMO TOBULINIMO SRITIS

Įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą ir siekiant skirti daugiau dėmesio diasporos grįžimui į Lietuvą skatinti, 2021 m. URM Globalios Lietuvos departamente buvo **įsteigtas Grįžimo į Lietuvą skyrius**, kurio pagrindinė funkcija – koordinuoti diasporos grįžimo ar atvykimo į Lietuvą gyventi, studijuoti ir dirbti ar kitokio įsitraukimo, kuriant gerovę Lietuvoje, skatinimo priemonių įgyvendinimą.

Nuo 2021 m. gegužės 3 d. **panaikintas Migracijos departamento Utenos skyrius** (jis prijungtas prie Panevėžio skyriaus). Migracijos departamentas, išanalizavęs vidaus resursus, priėmė šį sprendimą. VRM šiam sprendimui pritarė. Šis struktūrinis pakeitimas leido efektyviau naudoti išteklius, racionaliau paskirstyti darbo krūvius darbuotojams.

Įgyvendinus projektą „Elektroninių migracijos paslaugų kūrimas“, Migracijos departamento klientams **teikiamos paslaugos perkeltos į elektroninę erdvę**. Klientai, prisijungę prie savo MIGRIS paskyros, gali stebėti gaminamo dokumento būseną, pateikti pranešimą apie prarastą dokumentą, teikti e. tarpininkavimo raštus, e. prašymus ir kitus dokumentus, gauti e. sprendimus. Nuo 2021 m. birželio 21 d. užsieniečiai, norintys naudotis Lietuvoje teikiamomis administracinėmis, viešosiomis ar komercinėmis el. būdu teikiamomis paslaugomis, gali pateikti prašymus dėl e. rezidento statuso suteikimo ir gauti e. rezidento kortelę su joje įrašytais atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatu ir kvalifikuotu elektroninio parašo sertifikatu. 2021 m. išduota 117 tokių kortelių. E. rezidentams teikiamų elektroninių paslaugų daugės ir e. rezidento statusą turintys užsieniečiai galės naudotis jiems aktualiomis elektroninėmis paslaugomis: plėtoti verslo santykius, steigti ir valdyti įmonę, atlikti finansines operacijas ir kt. Šiuo metu e. rezidentai gali naudotis tik e. migracijos paslaugomis bei e. parašo teikiamais privalumais (2021 m. nei viena institucija nebuvo pritaikiusi savo e. paslaugų e. rezidentams).

Nuolat gerinamos Migracijos departamento klientų aptarnavimo sąlygos. Kauno miesto klientai nuo 2021 m. vasario mėnesio aptarnaujami naujose, šiuolaikiškai įrengtose patalpose, pritaikytose ir neįgaliųjų poreikiams. Naujos patalpos patogios ir klientams, ir darbuotojams. Visos

Kauno skyriaus paslaugos teikiamos vienu adresu (anksčiau skyrius mieste buvo išskirstytas atskirose patalpose skirtingais adresais). Migracijos departamentas gerino ir kitų padalinių klientų aptarnavimo sąlygas. Atnaujintose patalpose klientai aptarnaujami ir Prienuose, Skuode, Neringoje, Rietave, Rokiškyje. Didinamas vietų, kuriose priimami prašymai išduoti nacionalinę vizą ir pratęsti Šengeno vizos galiojimą, skaičius – nuo 2021 m. rugsėjo 6 d. šie prašymai priimami ne tik Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, bet ir Šiaulių, ir Panevėžio skyriuose. Nuo 2021 m. lapkričio mėnesio paslaugos užsieniečiams teikiamos ir „International House“ Vilnius patalpose.

Migracijos departamentas 2021 m. ieškojo galimybių perkelti ir kitus padalinius į naujas, klientų poreikius atitinkančias patalpas. Įvertinęs klientų aptarnavimo sąlygas Telšių ir Šiaulių skyriuose, Migracijos departamentas kreipėsi į VĮ Turto banką dėl naujų patalpų skyrimo šių skyrių veiklai vykdyti. Siekdamas pagerinti klientų priėmimo sąlygas, Migracijos departamentas inicijavo Panevėžio skyriaus Utenos nutolusios darbo vietos patalpų remontą, jų pritaikymą ir klientų su negalia poreikiams, tačiau lėšų nebuvo skirta.

Klientams **suteiktos 227 795 konsultacijos Migracijos departamento veiklos klausimais telefonu, 29 016 – elektroniniu paštu**. Migracijos departamentas pandemijos metu taip pat užtikrino klientų aptarnavimą – jiems pagal išankstinę registraciją buvo teikiamos visos paslaugos.

Siekiant įvertinti, ar Migracijos departamento teikiamų paslaugų kokybė tenkina klientus, plečiama klientų pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis vertinimo sistema, praėjusiais metais tokia sistema įdiegta Kauno skyriuje.

7. TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO SRITIS

Prasidėjus Baltarusijos režimo hibridinei atakai ir neteisėtos migracijos srautui, žymiai išaugo tarptautinių kontaktų, problemos matomumo didinimo ir sprendimų paieškos bei greito jų įgyvendinimo poreikis. **Surengta daugiau kaip 130 VRM vadovybės susitikimų Lietuvoje ir užsienyje** su aukšto lygio Europos Komisijos ir Europos Sąjungos agentūrų pareigūnais, Europos Sąjungos valstybių narių ministrais, diplomatinio korpuso atstovais, **parengti ir su bendramintėmis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis išplatinti vieši laišakai ir kreipimaisi** į Europos Sąjungos institucijas ir tarptautines organizacijas su migracijos krizės suvaldymo pasiūlymais (atitinkamų Europos Sąjungos teisės aktų pakeitimas bei tarptautinių organizacijų (pvz., Jungtinių Tautų) įsitraukimas į krizės suvaldymą). Surengus tarptautinių susitikimų ir įvykdžius kitų priemonių pavyko pritraukti tarptautinės bendruomenės dėmesį bei politinę, diplomatinę, humanitarinę ir finansinę paramą, padėjusią suvaldyti situaciją Lietuvos pasienyje su Baltarusijos Respublika.

2021 m. birželio 15 d. pasirašytas, tačiau dar neįsigaliojęs, **Lietuvos Respublikos ir Armėnijos Respublikos protokolas, kuriuo įgyvendinamas Europos Sąjungos ir Armėnijos Respublikos susitarimas dėl be leidimo gyvenančių asmenų readmisijos**.

Suderintas ir paruoštas pasirašyti **Lietuvos Respublikos ir Serbijos Respublikos Vyriausybės protokolo, kuriuo įgyvendinamas Europos Bendrijos ir Serbijos Respublikos susitarimas dėl neteisėtai gyvenančių asmenų readmisijos**, projektas.

Parengtas ir Tadžikistano Respublikai perduotas **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tadžikistano Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl asmenų, kurių buvimas neteisėtas, readmisijos**, projektas (užmegzti glaudūs kontaktai su Tadžikistano Respublikos kompetentingomis institucijomis).

Parengtas ir Uzbekistano Respublikai perduotas **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Uzbekistano Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl neteisėtai gyvenančių asmenų readmisijos**, projektas (užmegzti glaudūs kontaktai su Uzbekistano Respublikos kompetentingomis institucijomis).

Dalyvauta **Praho proceso** (regioninė bendradarbiavimo platforma migracijos srityje, apimanti 50 valstybių) Strateginės grupės veikloje. Atstovauta šešiuose proceso renginiuose, vykdamas Europos Sąjungos patirties perdavimą ne Europos Sąjungos šalims. **Lietuvos pirmininkavimo laikotarpiu pradėtos iniciatyvos nuosekliai perleistos pirmininkavimą perėmusiai Čekijai** (organizuotas ataskaitinis susitikimas). Strateginės grupės veikloje dalyvauta

derinant Prahos proceso daugiamečio veikslių plano ir ministrų deklaracijos projektus, atstovauta įgyvendinant Lietuvos pirmininkavimo metu parengtas ir pradėtas derinti bendradarbiavimo iniciatyvas (atnaujintas ir pristatytas bendradarbiavimo su Europos migracijos tinklu dokumentas). Prahos proceso organizuotų tematinių sesijų metu (dvi iš jų moderuojant Lietuvai) aptartos Prahos proceso strateginės kryptys kitam veiklos etapui (2023–2027 m.).

URM 2021 m. pasirašė **vieną** ir atnaujino **du dvišalius** susitarimus:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir **Ukrainos** Ministrų Kabineto susitarimą dėl mokesčių už ilgalaikes (nacionalines) vizas (pasirašytas 2021 m. birželio 12 d. Vilniuje, įsigaliojo 2021 m. rugpjūčio 26 d.);

- Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ir **Danijos** Karalystės užsienio reikalų ministerijos susitarimo dėl atstovavimo išduodant vizas pakeitimą (įsigaliojo 2021 m. spalio 20 d.);

- Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ir **Latvijos** Respublikos užsienio reikalų ministerijos susitarimo dėl atstovavimo išduodant vizas pakeitimą (įsigaliojo 2021 m. spalio 20 d.).

ŠMSM rengia tarptautinius susitarimus su trečiosiomis šalimis **dėl bendradarbiavimo švietimo srityje, kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo**. Tokie susitarimai numato šalių įgaliotų institucijų keitimąsi informacija apie švietimo sistemas ir šalyse teikiamas kvalifikacijas, siekiant palengvinti tokių kvalifikacijų palyginamumą ir pripažinimą. Didesnis aukštojo mokslo sistemų skaidrumas užtikrina išaugusį studentų, dėstytojų, tyrėjų mobilumą ir aktyvesnę institucijų partnerystę. Lietuva jau **yra pasirašiusi kvalifikacijų pripažinimo susitarimus su šiomis trečiosiomis šalimis: Ukraina, Moldovos Respublika, Kinijos Liaudies Respublika**. Artimesnį bendradarbiavimą su Azijos regiono šalimis skatina ASEM (*Asia-Europe Meeting*) formatu (jungiančiam 53 narius, iš jų 19 trečiųjų šalių) nuo 2008 m. vykstantys už aukštąjį mokslą atsakingų ministrų susitikimai, kuriuose didelis dėmesys skiriamas dalyvaujančių šalių aukštojo mokslo sistemų skaidrumui, studijų kokybės ir pripažinimo, struktūrinio bendradarbiavimo klausimams, skatinamos įvairios dvišalės ir daugiašalės iniciatyvos.

2021 m. tęstos **tarptautinių sutarčių ir susitarimų aukštojo mokslo bei kvalifikacijų pripažinimo srityje** rengimo, derinimo, ratifikavimo procedūros:

- **Belgijos Karalystės, atstovaujamos Flandrijos Vyriausybės, Belgijos prancūzų bendruomenės Vyriausybės, Belgijos vokiečių bendruomenės Vyriausybės, Estijos Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės ir Nyderlandų Karalystės sutartis dėl aukštojo mokslo kvalifikacijų automatiško pripažinimo** (pasirašyta apsikeičiant laiškais, priimta 2021 m. rugsėjo 14 d. Briuselyje; ratifikuota Lietuvos Respublikos Seime 2022 m. balandžio 19 d.; įsigalios visoms šios sutarties šalims pabaigus nustatytas procedūras);

- užbaigtos **Globalios kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo konvencijos** ratifikavimo procedūros (ratifikuota Lietuvos Respublikos Seime 2021 m. lapkričio 4 d.; konvencija įsigalios, kai prie jos prijungs 20 šalių (šiuo metu prisijungusių – 13);

- parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir **Brazilijos Federacinės Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl bendradarbiavimo švietimo ir mokslo srityse** projektas (išsiųstas derinti Brazilijai).

2021 m. **VSAT** pasirašė **dvišalius bendradarbiavimo priemonių vystymo planus 2021–2022 metams**, kuriuose numatyta keistis patirtimi sienos apsaugos, sienų stebėjimo, operatyvinės veiklos, imuniteto, kovos su neteisėta migracija, kinologijos, personalo rengimo, antikorupcijos ir pan. klausimais. Tokie planai pasirašyti su **Sakartvelu** (dėl COVID-19 pandemijos ir politinės situacijos Sakartvele plane numatytos priemonės 2021 m. nebuvo įgyvendintos), **Moldova** (įgyvendintos 5 priemonės iš 7) ir **Ukraina** (įgyvendintos 6 priemonės iš 9).

Vadovaujantis VSAT, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos (toliau – JTVPK) regioninio biuro Baltijos ir Šiaurės šalims bei Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos pasirašytu tarpusavio supratimo memorandumu dėl tarpusavio bendradarbiavimo sprendžiant klausimus, susijusius su prieglobsčio prašytojais, JTVPK koordinatoriui Lietuvoje ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos atstovui kas mėnesį teikiamos ataskaitos apie migracijos procesus Lietuvoje.